

Universitaris que col·laboren amb entitats socials

En el marc de la seva activitat acadèmica

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

Universitaris que col·laboren amb entitats socials

En el marc de la seva activitat acadèmica

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

Edita: Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

Dipòsit legal: B 24970-2015

Coordinació: Toni Codina i Judith Calabria

Redacció: Sandra Martínez Pérez, Aranzazu Saéñz Luna i Virginia Rosa Ferrer Cerveró

Disseny: Toni Sánchez Poy

Impremta: Fundació AMPANS

Publicació finançada pel projecte "Universitaris Solidaris" subvencionat pel Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

En col·laboració amb: Comissionat per a Participació, Ocupabilitat i Emprenedoria Social de la Universitat de Barcelona

Barcelona, setembre 2015

Índex

Introducció 6

MODALITATS DE COL·LABORACIÓ:

A) Les pràctiques universitàries..... 8

B) L'Aprenentatge i Servei 16

C) El Treball de Fi de Grau 24

D) El Treball de Fi de Màster..... 30

E) El Doctorat 38

Participació i cooperació entre la universitat i les entitats socials 46

Eines i recursos a disposició de les entitats 48

Bibliografia i webgrafia 49

Annex 1: Conveni de cooperació educativa de pràctiques externes i projecte formatiu de pràctiques. 51

Annex 2: Graella d'Avaluació d'ApS i sol·licitud per a l'estudiantat per la realització d'ApS 52

Annex 3: Fases, competències i resultats d'aprenentatge durant el Treball Final de Grau 54

Annex 4: Proposta de Treball Final de Màster i full d'acceptació del TFM..... 55

Annex 5: Fitxa d'avaluació de Treball Final de Màster per a la Comissió i per al tutor o tutora 56

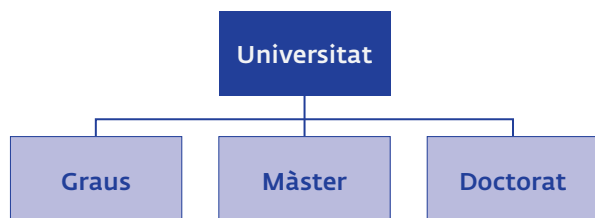
Annex 6: Avaluació del Pla de Recerca i de l'informe de seguiment..... 58

INTRODUCCIÓ

A Catalunya disposem de 12 Universitats¹. 7 d'elles són públiques (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Lleida, Universitat de Girona, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat Pompeu Fabra i Universitat Rovira i Virgili) i les altres 4 privades (Universitat Internacional de Catalunya, Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, Universitat Abat Oliba – CEU i Universitat Ramon Llull) . I una virtual (Universitat Oberta de Catalunya). Totes elles presenten una àmplia oferta de títols de Graus, Màsters i Doctorats.

Amb el marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), els estudis universitaris queden estructurats en tres cicles amb els títols universitaris oficials corresponents:

Figura 1: Estructura dels Títols Universitaris Oficials

Quin és el punt de partida?

El primer pas que qualsevol estudiant ha de donar per tal d'obtenir un títol universitari serà accedir a la Universitat per tal de poder cursar els seus primers estudis: el Grau. La finalitat d'aquest és preparar i formar a la persona per exercir com a professional en un àmbit concret. Els seus plans d'estudis són de 240 crèdits (teòrics i pràctics), amb la possibilitat de fer Pràctiques Externes, Aprenentatge Servei i el requisit del Treball Final de Grau (TFG).

I, després què, cap a on?

Un cop finalitzats els primers estudis universitaris, l'estudiant podrà estudiar un màster i posteriorment un doctorat.

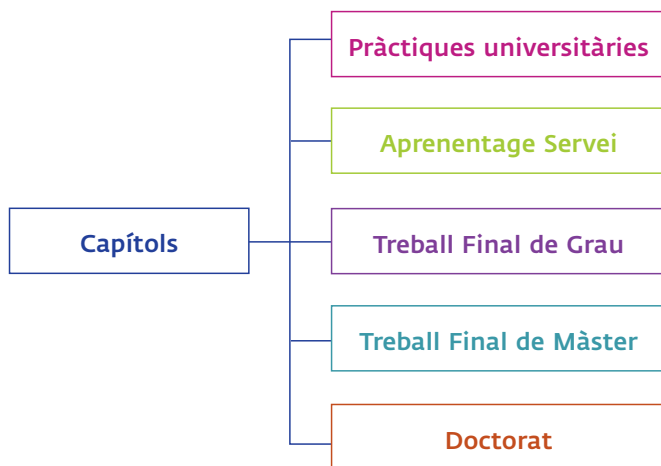
El màster té la finalitat de donar una formació més específica a l'estudiant. Pot ser de caràcter especialitzat o multidisciplinari, i orientar-lo cap a una especialització acadèmica – professional i les primeres tasques de recerca. Aquest estarà format entre 60 – 120 crèdits distribuïts en matèries obligatòries, optatives, pràctiques externes i el Treball Final de Màster.

El doctorat està pensat per a l'adquisició de les competències, coneixements, habilitats, destreses i valors en relació amb la recerca científica. Ajuda al doctorant/da a formar-se i establir els procediments i les línies de recerca que el guii cap al desenvolupament de la seva tesi doctoral.

Una guia per a què i per a qui?

Aquesta guia ha estat pensada per informar i orientar a les entitats del Tercer Sector Social de Catalunya sobre què són les Pràctiques Externes, l'Aprenentatge i Servei (ApS), els Treballs de Final de Grau (TFG), els Treballs de Final de Màster (TFM) i el Doctorat; i el sentit i els beneficis que comporta acollir estudiants en alguna d'aquestes modalitats.

El present document queda distribuït en els següents capítols:

A) LES PRÀCTIQUES UNIVERSITÀRIES

Les pràctiques universitàries contribueixen al desenvolupament formatiu integral (competències personals, laborals, tècniques, metodològiques, participatives i valors que apunten cap a la innovació, la creativitat i l'emprenedoria) dels i de les joves estudiants. Aquestes tenen l'**objectiu de complementar els aprenentatges més teòrics assolits durant la carrera amb la posada en pràctica d'aquests en entitats i empreses** (d'abast nacional i internacional). Partint d'aquest caràcter més formatiu, no implica, per part de les institucions, que s'hagi d'establir una relació laboral; sinó acollir a estudiants per tal de conèixer el funcionament de les entitats i les metodologies de treball dins d'una realitat professional, i obtenir una experiència que els hi faciliti la inserció al mercat laboral.

La col·laboració dels universitaris amb les entitats del Tercer Sector Social suposa una innovació social i una gran oportunitat per continuar donant respostes a les necessitats de les persones. I, a més, és una manera de visibilitzar i difondre les finalitats de les entitats, de dotar de sentit i significat les tasques i les funcions que desenvolupa el professional, i d'obrir noves vies d'entramat de relacions i de co-transferències.

Objectius de les pràctiques universitàries

Les pràctiques són considerades activitats formatives en institucions, entitats i empreses. La seva finalitat és afavorir l'adquisició de competències socio-laborals, per part dels i les estudiants, amb el propòsit de preparar-los i preparar-les, amb la guia d'una persona tutora o experta, en el desenvolupament i l'exercici de la seva professió.

Els principals objectius de les pràctiques són:

- ▮ Conèixer, de primera mà, la diversitat d'institucions, amb la finalitat de fomentar l'esperit (auto) crític sobre tot allò que succeeix a l'entorn en general, i a les entitats en particular.
- ▮ Vincular, aplicar i complementar la teoria i coneixements adquirits al llarg de la formació acadèmica universitària en una entitat; per tal d'as-

solir experiències i aprenentatges vivencials, complexos i significatius per a la seva professió i la construcció de la seva identitat professional.

- › Desenvolupar competències, habilitats i destreses relacionades amb estratègies de comunicació i col·laboració amb altres professionals i amb altres agents implicats a l'activitat professional.
- › Detectar, analitzar i elaborar informes i memòries tècniques en relació a les necessitats i directrius de les pròpies entitats.
- › Dissenyar i elaborar programes, accions, projectes i materials segons les necessitats i els recursos de les institucions.
- › Donar respostes socio-educatives a les necessites emergents de la nostra societat.
- › Augmentar la participació i col·laboració entre Universitat i societat, per tal de fomentar el compromís social i ètic.
- › Catalitzar les pràctiques com a possible pont entre el món universitari i la inserció laboral.

Modalitats de pràctiques universitàries

Les pràctiques universitàries tenen **dues modalitats** i els seus horaris dependran de les seves característiques i de la disponibilitat de l'entitat:

- › **1.** Les pràctiques curriculars: són assignatures i activitats acadèmiques incloses en el pla d'estudis dels Graus. Aquestes poden ser obligatòries o optatives. L'horari estarà lligat al seu pla docent^a (com a assignatura obligatòria o optativa) tal i com s'indica a l'article 12.6 del Reial decret 1393/2007, del 29 d'octubre².
- › **2.** Les pràctiques extra-curriculars: a diferència de les anteriors, aquestes no figuren als plans d'estudis, són voluntàries dins del període de formació de l'estudiant. Com a tret significatiu, aquest tipus de pràctiques han de quedar recollides al suplement europeu^b del títol, segons la normativa vigent. La seva durada és de 750 hores per curs acadèmic, ampliable a 900 hores.

a Cada assignatura ha de tenir un pla docent on s'especifica els objectius, les competències, els blocs temàtics (contingut), la metodologia i sistema d'avaluació d'aquesta, entre d'altres qüestions.

b El Suplement Europeu al Títol (EST) és un document de caràcter oficial que acompanya al títol universitari i amb validesa en tot el territori de la Unió Europea on s'especifica: estudis realitzats, resultats obtinguts, les capacitats – competències adquirides i el nivell de la titulació.

Taula 1. Característiques de les modalitats de pràctiques a la Universitat de Barcelona

Característiques	Pràctiques curriculars	Pràctiques extra-curriculars
A nivell acadèmic	Activitat inclosa en el Pla d'Estudis del Grau	No inclosa en el Pla d'Estudis
Obligatorietat	Obligatòries o voluntàries	Voluntàries
Realització	Anual/ Semestral	Flexible
Nº Hores	De 150h a 750h	750h ampliable a 900

Per poder iniciar les pràctiques en una institució caldrà realitzar un **Conveni de Cooperació Educativa de Pràctiques Acadèmiques Externes** dels estudiants de la Universitat de Barcelona en entitats col·laboradores i el pla de treball o projecte formatiu (veure annex 1) a desenvolupar per part de l'estudiant. Aquest últim haurà d'estar signat per l'estudiant, l'entitat i la facultat-universitat³.

El sentit de les pràctiques universitàries en una entitat del tercer sector

La Universitat porta anys realitzant pràctiques al servei de la societat, en entitats socials o empreses. Aquestes institucions ofereixen als i les joves universitàries una aproximació al món socio-professional, a prendre consciència de les seves necessitats i de les demandes d'una realitat complexa.

..... EXEMPLE

Dos estudiants del Màster de "Mediació en Polítiques Públiques" realitzen les seves pràctiques en una entitat social acompanyant l'equip d'educadors socials que desenvolupen tasques de mediació veïnal al barri de la Mina de Barcelona.

Per aquesta raó ha d'haver-hi una estreta relació i una constant col·laboració entre universitat i centre de pràctiques: el dins i fora i la posada en acció de coneixements teòrics en situacions reals són fonamentals.

Les entitats del Tercer Sector aporten una visió més realista, pràctica i d'un valor global a l'alumnat universitari, establint un espai d'aproximació a situacions i experiències professionals i quotidianes pròpies de cada situació i de cada institució. Així, **les pràctiques en entitats socials poden estar orientades a: aplicar tots els coneixements, habilitats, destreses, capacitats, competències que s'ha anat aprenent al llarg de la carrera; ser un primer pas per conèixer un lloc de treball, les eines professionals i laborals i per facilitar l'accés a la feina; poder especialitzar-te o adaptar-te a altres tasques i/o funcions pròpies de la formació; i establir un entramat de relacions entre professionals i aprenentatges.**

Dedicació per part de l'alumnat, el rol del professorat i la funció del tutor de l'entitat:

Quina és la dedicació de l'alumnat?

L'alumnat que vulgui fer pràctiques en una entitat ha de poder posar en acció els coneixements apresos al llarg de la carrera, integrar-se i aprendre de la realitat en la que es troba immers, i ser capaç de donar respostes a les necessitats i demandes de la pròpia institució. Es tracta d'una gran oportunitat: aplicar i consolidar les competències adquirides al Grau en altres situacions i contextos. A més, haurà de complir amb l'horari pactat i respectar les normes de l'entitat, guardar confidencialitat sobre la documentació consultada i la informació obtinguda. I, finalment, haurà de compartir el material i documentació elaborada durant la seva estada amb el tutor de la Universitat i el tutor de l'entitat

Quin paper juga el tutor de la Universitat?

El tutor o la tutora de la Universitat, com a guia, ajudarà al seu alumnat a reflexionar i qüestionar-se el seu procés d'aprenentatge i de transició a la vida professional i inserció laboral. El tutor de la Universitat haurà d'assumir el seu compromís de mantenir relacions amb les entitats de pràctiques (incloent visites a aquestes), amb la finalitat d'assegurar-se que l'alumnat i la institució vetllen per l'aprenentatge i la formació del practicant i, per valorar, de manera conjunta, tot el procés realitzat durant l'estada de l'alumne a l'entitat.

Quina és la funció del tutor de l'entitat?

El tutor o la tutora de l'entitat haurà d'acollir l'estudiant, realitzar el seguiment de l'alumnat, orientar el seu procés de pràctiques, pactar el seu pla formatiu i donar-li i/o facilitar-li totes aquelles eines necessàries per desenvolupar el seu projecte formatiu, i informar-lo sobre l'organització i funcionament de la institució. Per tant, s'ha d'establir un clima de comunicació, de confiança i de relació. I des de la Universitat rebrà un certificat on se li reconegui i acrediti la seva tasca de tutoria.

Tots dos tutors (Universitat i entitat) hauran de coordinar-se per al bon funcionament de les activitats establertes en el pla formatiu de l'estudiant i per al compliment de les diferents tasques.

Aprendre continguts, competències i valors

Les **competències bàsiques** són el conjunt de coneixements, habilitats i aptituds que l'estudiant ha d'assolir al llarg de la seva formació.

La Competència és:

"L'aptitud per enfrontar eficaçment una família de situacions anàlogues, mobilitzant a consciència i de manera alhora ràpida, pertinent i creativa, múltiples recursos cognitius: sabers, capacitats, micro-competències, informacions, valors, actituds, esquemes de percepció, d'avaluació i de raonament [...] la competència es realitza en l'acció, en el moment específic en què cal [...], la competència no pot preexistir, no hi ha més competència que la competència en acció". (Perrenoud, 2001:9⁴).

Les entitats socials poden col·laborar en la formació dels estudiants amb la finalitat que aquest col·lectiu adquireixi els continguts, les competències, destreses, habilitats, capacitats i valors a través de les pràctiques. És per aquest motiu que l'alumnat necessita processos d'aprenentatge vivencials i significatius per dotar de sentit les seves actuacions.

Si tenim present les competències transversals comunes de la Universitat de Barcelona, a mode d'exemple, aquestes serien:

- Capacitat de mostrar actituds coherents amb les concepcions ètiques i ideològiques: compromís ètic, visions integrals i sistèmiques.
- Capacitat d'aprenentatge i responsabilitat. L'estudiant ha de tenir la capacitat d'anàlisi, de síntesis, de visions globals i d'aplicació dels coneixements a la pràctica.

- › Capacitat de prendre decisions i d'adaptació a noves situacions: resolució de problemes i possibles conflictes o realitats complexes.
- › Capacitat de treballar en equip (interdisciplinari i multiculturals), de col·laborar amb els altres i de contribuir a un projecte comú.
- › Capacitat creativa i emprenedora, per tal de formular i gestionar projectes i integrar els coneixements previs amb els nous; actitud innovadora en els processos socials, educatius, formatius i professionals.
- › Capacitat de valorar l'impacte social a les entitats, a la societat i a la Universitat.
- › Capacitat de comprendre i expressar-se de forma oral i escrita, fent servir un llenguatge especialitzat.
- › Capacitat per la cerca de nova informació i saber-la integrar amb la que es disposa.
- › Capacitat de conèixer les entitats i d'autoconeixement per desenvolupar-se personal i professionalment.

Gràfic 3. Competències transversals

Avaluació de les pràctiques universitàries:

L'avaluació⁵ de les pràctiques de l'estudiant està dissenyada perquè prengui consciència del seu procés d'aprenentatge. La seva finalitat és *formadora* amb el propòsit d'apoderar i responsabilitzar l'alumnat del seu desenvolupament professional i personal. També serà *formativa* ja que els tutors (de la Universitat i de les entitats) podran conèixer, analitzar i valorar els processos dels estudiants. I *col·laborativa*, perquè els aprenentatges són compartits, i els tutors són guies i acompanyants del seu alumnat per tal d'afavorir el seu progrés.

D'aquesta manera, l'avaluació de les pràctiques es caracteritza per ser, tal i com es recull al següent gràfic:

Gràfic 4. Característiques de l'avaluació de les pràctiques universitàries

Continuada:	Engloba totes les fases / període del procés de pràctiques
Compartida:	Entre tots els agents implicats
Transparent:	Com i qui avaluarà el procés i resultats
Flexible:	Diversos mètodes atenen a les necessitats de cada entitat, de cada situació o subjecte
Reflexiva:	Moments de construcció, de indagació, de crítica constructiva i de reflexió

Beneficis per les entitats socials

Tenir alumnat en pràctiques en entitats del Tercer Sector pot significar una *millora qualitativa* en les realitzacions de tasques habituals en general, i d'específiques en concret; és a dir, es pot aprofitar el seu potencial i la seva qualificació. Comptar amb estudiants en formació vol dir fer feines i accions amb sentit, conèixer una realitat complexa amb persones formades en diferents perfils, sent subjectes que *aporten altres coneixements i estils de fer*, i permet veure el grau de coneixement innovador d'àmbits professionals i investigadors; per tant, *s'enforteix la xarxa de relacions sòcio-educativa*.

En definitiva, aquest alumnat és el millor ambaixador, ja que és l'encarregat de fer difusió de la manera de treballar i de relacionar-se en la institució; reflexiona sobre la seva pràctica, sent autocrític i crític amb la institució. I, a més, contribueix a la societat a través de la seva responsabilitat social, potenciant projectes socials, educatius i comunitaris.

EXEMPLE .....

Una estudiant de la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia realitza les seves pràctiques obligatòries a una plataforma d'entitats. El seu objectiu és dur a terme un diagnosi sobre la participació infantil i una jornada específica per les entitats que atenen aquest col·lectiu.

B) L'APRENTATGE I SERVEI

L'aprenentatge i Servei (ApS) és una proposta educativa que combina l'aprenentatge de continguts, competències i valors amb la realització de tasques de servei a la comunitat. Es tracta d'una gran oportunitat de col·laboració i reciprocitat per la comunitat universitària i per les entitats del Tercer Sector Social.

L'ApS, dintre de la seva pluralitat i complexitat, i amb la intencionalitat de crear un conjunt d'accions cap a la formació, la recerca i el treball en xarxa, es fonamenta en dues intencionalitats: la intencionalitat pedagògica i la solidària. D'aquesta manera, es percep com una proposta d'innovació que té com elements bàsics: el servei voluntari a la comunitat (a les entitats socials) i l'adquisició d'aprenentatges.

Les entitats socials coneixen les necessitats que hi ha en el territori on realitzen la seva tasca, i poden suggerir el disseny i la implementació d'un projecte d'ApS de qualitat, amb les habilitats, destreses i capacitats de l'alumnat i professorat universitaris. Ara bé, la institució ha de tenir clar que aquest servei voluntari per part dels i les estudiants de la Universitat no és sinònim de voluntariat, malgrat que n'hi ha aquest component, component que va acompanyat d'una orientació educativa. Els aprenentatges que es preveuen assolir estaran sistematitzats des del disseny del projecte⁶.

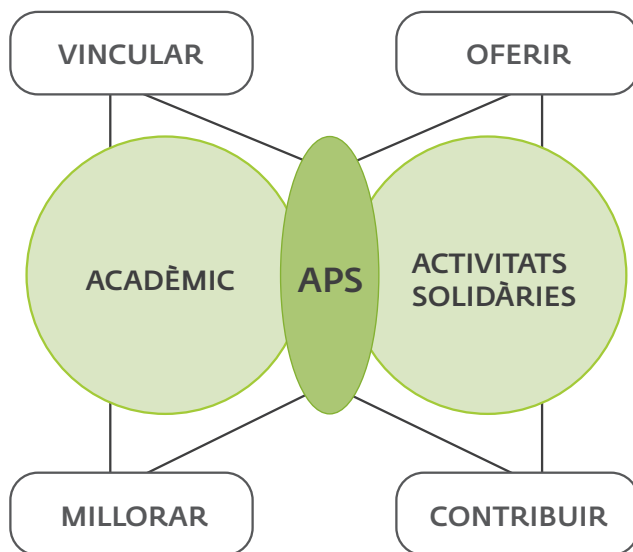
Quins són els objectius de l'ApS?

L'ApS combina l'aprenentatge acadèmic i el servei a la comunitat en un únic projecte, i com a responsabilitat social, presenta els següents objectius⁷:

- ▮ Vincular el coneixement acadèmic amb l'activitat pràctica
- ▮ Oferir una experiència formativa que alhora tingui utilitat social
- ▮ Contribuir a la formació de ciutadans i futurs professionals
- ▮ Millorar l'entorn a partir de necessitats reals

Figura 5: Els objectius de l'ApS

Per tant, l'ApS és una intersecció d'intencionalitat pedagògica (aprenentatges, competències i coneixements) i solidària (valors morals i ètics lligats a la justícia i al respecte dels drets humans).

En què consisteix l'ApS?

L'ApS entès com a responsabilitat social (vinculació amb la societat, a la realitat i la resposta i el treball a necessitats i "problemes" emergents i prioritaris) intenta trobar espais i camins no només cap a la innovació; sinó també, cap a la consciencialització i empenedoria de la societat, una societat més justa, sostenible i lliure. La seva finalitat és doble:

- › Sensibilitzar al col·lectiu universitari sobre les necessitats que es donen en el seu entorn.
- › Participar, in-situ, per tal de buscar millores i respostes a les necessitats observades.

Els principis més rellevants de l'ApS són:

Figura 6: Els principis de l'ApS⁸

- 】 Connexió del compromís cívic amb l'aprenentatge curricular. La participació per part de l'alumnat en experiències socioeducatives i reals.
- 】 Mètode per l'educació formal (escoles, instituts, tutories, crèdits de síntesi o recerca) i no formal (colònies, esplais, casals, camps de treball...), per totes les edats en un espai i temps segons les entitats.
- 】 Reciprocitat: col·laboració i aprenentatge compartit. Ajuda a grups socials amb certes necessitats, la recuperació del patrimoni cultural i cura del medi ambient, mitjançant la participació i la responsabilitat de totes les parts implicades.
- 】 L'adquisició de coneixements i competències per a la vida. Posar en relació el propi procés d'aprenentatge amb continguts i competències rellevants. Aquesta posada en relació fomentarà el desenvolupament integral de la persona, alhora que impulsa el treball i servei a les entitats socials.
- 】 Experiencial i vivencial. Sota el mètode de la pedagogia activa i reflexiva, els agents implicats participen, debaten i resolen dubtes davant de les necessitats detectades.
- 】 El treball en xarxa. El partenariat, les connexions i el suports com a eixos claus en l'ApS. Les institucions i les persones han d'estar coordinades. El vincle establert els hi permetrà entendre i obrir-se al seu entorn i, sobretot, a les entitats socials.

EXEMPLE ●●●●●●●●●●

Un grup de 20 estudiants de la Facultat d'Educació Física col·laboren, mitjançant un projecte d'ApS, amb un centre de dia que acull persones que pateixen una problemàtica de salut mental mitjançant l'organització de sessions de jocs motors. S'utilitza el joc com a recurs educatiu per desenvolupar les capacitats

motrius, cognitives i socioafectives dels destinataris del programa, incidint activament en el procés de rehabilitació, de resocialització i d'inclusió social d'aquest col·lectiu. Els estudiants analitzen tècniques possibles d'interacció i posen en pràctica estratègies de dinamització de grups i d'animació mitjançant la pràctica de l'activitat física.

- › Un impacte formatiu i transformador. Les activitats han d'estar dissenyades i pensades per tal d'incidir en l'aprenentatge de continguts, en el desenvolupament de les competències i el foment de la crítica, la reflexió i els valors. Tot aquest conjunt ajudarà al creixement personal i a la millora de l'entorn social i de les entitats implicades en el projecte.

Quin sentit té acollir un estudiant d'ApS en una entitat social?

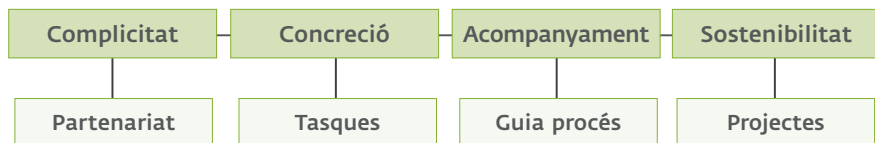
L'ApS es visualitza com un mode d'entendre a la societat i una concepció de responsabilitat i aprenentatge. En una societat democràtica, participativa, responsable i activa, la col·laboració i implicació dels altres, de tots els agents, en el nostre cas, la Universitat i les entitats socials, és fonamental per tal d'engegar i potenciar la posada en marxa de projectes d'ApS.

Quines són les claus principals per posar en marxa un projecte ApS a les entitats socials? Segons Rubio⁹, per tal de garantir l'èxit dels projectes d'ApS a entitats del Tercer Sector caldrà:

- › **Complicitat:** Relacions de partenariat entre les entitats socials i la universitat. És important que totes dues parts es coneguin i es respectin, però, sobretot, es reconeguin.
- › **Concreció:** Les tasques a dur a terme no són una distorsió per les entitats; sinó una ajuda, un benefici i una oportunitat per enfortir-se.
- › **Acompanyament:** Les entitats podran guiar i orientar a l'alumnat universitari per tal de que aquest doni respostes a les necessitats detectades.
- › **Sostenibilitat:** No hagi de dependrà única i exclusivament de la quantitat econòmica; sinó que els projectes a presentar siguin viables.

Figura 7: Claus per dur a terme un projecte ApS

Quins són els agents coresponsable?

L'alumnat: l'ApS es desenvolupa dintre d'una assignatura del pla d'estudis que està cursant i durant el seu procés haurà d'adquirir coneixements i competències per a la vida i, donar respostes de millora a les necessitats plantejades per les entitats. Les hores de dedicació dependrà de la planificació de l'activitat i els acords amb el professorat.

El tutor o la tutora de la Universitat: És la persona responsable de l'orientació i seguiment del procés educatiu i formatiu dels seus estudiants durant el període de realització.

El tutor o la tutora de l'entitat: La seva funció principal és fer de guia i orientar als i les estudiants en la seva tasca. És a dir, fer d'acompanyant en el seu procés formatiu i dotar-li d'espais per tal de poder intercanviar i reflexionar

EXEMPLE ●●●●●●●●●●

Un grup de 30 estudiants universitaris de la Facultat d'Arquitectura col·laboren amb la 'Comissió de persones amb diversitat funcional del Ciutat Vella de Barcelona' per estudiar i proposar millores a l'accessibilitat física dels carrers, comerços i equipaments dels barris de Sant Pere, Santa Caterina i La Ribera. L'objectiu de la recerca, amb la metodologia ApS, és millorar la qualitat de vida de les persones amb mobilitat reduïda que viuen en aquests barris, i establir vincles de col·laboració entre la Universitat, persones amb diversitat funcional i territori on viuen i el seu districte.

sobre interrogants, neguits i propostes. També és important que estigui coordinats amb el tutor o la tutora de la universitat per tal de fer el seguiment i l'avaluació dels i les alumnes implicades des d'una manera compartida.

Quines competències i valors ens proposem treballar?

L'ApS, en ser una pràctica complexa que integra diferents elements, ha de tenir en compte a l'hora de dissenyar, implementar i avaluar diversos continguts, alhora que combina diferents objectius d'aprenentatges. És per aquesta raó que caldrà valorar:

Taula 2: Continguts per poder dissenyar un ApS

CONTINGUTS – COMPETÈNCIES - VALORS

- › Les necessitats, els problemes o reptes. Cal fer un anàlisi de la realitat, per tal de detectar i identificar els elements on caldria treballar i intervenir.
- › Continguts i competències lligades als coneixements acadèmics en relació als estudis que estan realitzant els i les estudiants. La finalitat és generar nous sabers per poder intervenir en les necessitats detectades i fer una bona proposta pràctica.
- › No només cal detectar necessitats i adquirir coneixements; sinó que per part dels i les estudiants han de fer un servei a la comunitat, entès com una activitat vinculada amb la seva futura professió, on totes dues parts es beneficien.
- › La reflexió com a element primordial per l'adquisició de mecanismes d'aprenentatge. Partir de la pròpia experiència viscuda i dels bagatges personals donen a l'estudiant els elements requerits per comprendre i actuar sobre la realitat en qüestió.
- › El reconeixement de les parts implicades. Al tractar-se d'una activitat formativa, cal entendre-la com a tal i, els i les estudiants seran avaluats i avaluades i obtindran el seu reconeixement de crèdits o notes pel seu procés d'aprenentatge.
- › La col·laboració entre entitats socials i Universitat. La relació entre ambdues ajudarà a definir espais i promoure i ressaltar les potencialitats d'uns i dels altres.

Per tant, l'ApS requereix l'adquisició de continguts conceptuals, procedimentals, actitudinals i de valors, per a que l'alumnat sigui més competent, eficient i crític davant de situacions reals.

Qui i com s'avalua les pràctiques de l'alumne que realitza un ApS?

L'avaluació¹⁰ de l'ApS constarà de dues fases:

- 】 El tutor-docent o la tutora-docent que ha acompanyat i dirigit a l'alumne, caldrà que valori el procés desenvolupat per aquest, qui ha estat el paper i les tasques dutes a terme per l'estudiant.
- 】 I el grau d'implicació o les millores realitzades i oportunes i pactades. I sempre es tindrà en compte el seu compromís ètic i de responsabilitat social com a ciutadà i com a professional.

Posteriorment a tot el procés, l'estudiant es podrà valorar a partir d'una graella que recull el seu compromís ètic, la seva responsabilitat social i els seus aprenentatges (veure Annex 2).

En què beneficia a les entitats del Tercer Sector tenir un estudiant d'ApS?

Les entitats que aposten per l'ApS saben que poden: a) millorar les seves necessitats i els propis objectius, b) donar a conèixer les seves finalitats i valors i, c) combatre la complexitat de certes injustícies i "problemàtiques" socials, detectant i analitzant les seves necessitats. Per tant, Universitat, estudiants i entitats unifiquen esforços amb la finalitat d'aconseguir les seves fites com a entitats socials mitjançant la posada en marxa d'un projecte i d'oferir-se mútuament un servei i uns beneficis, aprenent uns dels altres, donant lloc a repensar-se i a obrir-se a noves propostes i altres maneres de fer a la pràctica quotidiana de les pròpies entitats.

Quins són els beneficis per a les entitats socials?

- 】 Les contribucions, les tasques i els coneixements que aporten els i les estudiants a les institucions.
- 】 La potencialitat de l'aprenentatge significatiu que reverteix en l'alumnat.
- 】 L'autonomia, la innovació i la creativitat que els i les estudiants donen a les entitats.
- 】 L'alumnat és vist com el màxim ambaixador de les entitats, ja que realitzen aprenentatges i serveis en una realitat i en un context concret. Per tant, són els i les joves els i les que poden compartir els objectius i propostes de les pròpies entitats.

- › La relació i connexió entre la Universitat, les entitats i la societat a arrel d'un treball en xarxa.
- › La difusió de les seves finalitats, valors i objectius.
- › La continuïtat de projectes comunitaris i de les accions engegades pels diferents agents educatius.

C) EL TREBALL DE FI DE GRAU

El Treball Final de Grau (TFG) és un treball autònom que l'estudiantat universitari ha de realitzar, de manera individual, l'últim curs de carrera, sota la guia, facilitador i dinamitzador d'un tutor o tutora. La finalitat d'aquest és que sigui un **treball exhaustiu, original i que s'apropi a una realitat socioeducativa**. Es tracta, doncs, d'un *projecte de recerca innovador*, que no hagi estat presentat per una altra persona o a una altra assignatura. D'aquesta manera, es presenta l'oportunitat de poder realitzar investigacions que atenguin i donin respostes a persones en situacions de risc social o vulnerabilitat, a entitats o demandes en diferents situacions i distints àmbits d'actuacions; per tal de millorar el benestar de la societat en un entorn col·laboratiu, compromet amb els altres i de participació de tots els agents implicats.

Quins són els objectius del TFG?

El TFG¹¹ ha de ser un treball formatiu, autònom i individual per part de l'estudiant que li permet mostrar, d'una manera holística i integrada, els continguts formatius i les competències adquirides al llarg del Grau.

Els tres objectius principals del TFG són:

- » Saber aplicar els coneixements teòrics i pràctics adquirits al llarg de la carrera.
- » Gestionar, difondre, comunicar i transferir els coneixements.
- » Integrar, amb criteri professional, creatiu i innovador, les competències definides de cada grau.

En què consisteix el TFG?

EL TFG és una assignatura que consta de 6 a 30 crèdits (150 a 750 hores de treball) segons la titulació, i és un projecte de recerca, d'una intervenció o innovació professional. I representa l'obra mestra "d'investigació, intervenció i/o innovació realitzada pel propi estudiant. És per això que té un significat essencial per la pròpia persona, ja que li dóna l'oportunitat de creixement personal i acadèmic i potser el inici del seu camí professional i de posar en pràctica els coneixements, habilitats, capacitats, destreses, valors i estratègies adquirits durant el Grau. És a dir, generar un pont de transferència entre la Universitat i el món laboral i professional, la societat.

S'ha d'assenyalar que, malgrat haver-hi uns trets característiques i unes normes generals per al seu desenvolupament i elaboració, el TFG s'anirà concretant, de manera significativa, en cada grau i tenint present els diferents perfils professionals.

Quin sentit té per una entitat del Tercer Sector tenir un estudiant de TFG?

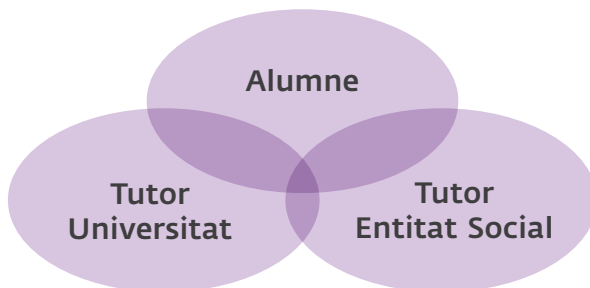
El TFG com a espai formatiu i de generació d'idees esdevé una oportunitat per posar en pràctica aprenentatges i competències adquirides al llarg de la formació universitària.

L'estudiant ha de presentar un treball teòric-pràctic envers a la seva disciplina. Per aquest motiu, les entitats socials poden significar uns espais d'aprenentatges i reflexions i de posada en acció dels coneixements apresos durant la carrera. A més, poden ser generadores d'una creació inèdita i innovadora on l'alumnat desenvolupa uns recursos que li són propis i que els identifica com promotor de noves iniciatives i que són contribucions a la demanda, necessitats detectades i/o millores de les institucions, alhora que representa la seva carta de presentació del seu sector professional.

Tenir estudiants de TFG en una entitat social és sinònim de (co)transferència de coneixement i d'innovació des de la Universitat al teixit social, educatiu, empresarial i professional, és a dir, a la societat; potenciant d'aquesta manera un espai per la creació, la innovació, l'ocupació i l'emprenedoria d'aquests futurs professionals a un sector determinat.

Quins són els agents coresponsable?

Perquè l'estudiant pugui dur a terme el seu TFG, caldrà l'orientació i assessorament d'uns docents – tutors o tutores que actuïn com facilitadors al llarg del seu procés d'aprenentatge a fi que col·laborin en el plantejament de la temàtica a estudiar, del seu contingut i de la realització.

Què ha de fer l'alumnat?

L'alumnat ha de posar en pràctica les competències generals de la seva titulació. Per al seu correcte desenvolupament, s'aconsella que l'estudiant assisteixi a altres institucions i entitats diferents de la Universitat i així reflexioni sobre el tipus de treball que li agradaria realitzar. Tindrà l'obligació d'assistir a les tutories i seminaris pactats amb el seu tutor i els altres companys.

Quina tasca ha de desenvolupar el tutor de la Universitat?

El tutor o la tutora de la Universitat, serà una guia i una facilitadora per l'estudiant. És la persona responsable de l'orientació i seguiment del treball dels seus estudiants durant el període de realització. Haurà d'assessorar i mentoritzar el treball, ajudant en:

Taula 3. Quadre resum de les funcions del tutor de pràctiques la Universitat.

FUNCIONS DEL TUTOR DE LA UNIVERSITAT

- › Ajuda en l'elecció del tema
- › Plantejament d'objectius i qüestions
- › Elaboració d'un cronograma o calendari de totes les accions previstes
- › Orientació en el moment de fer cerca bibliogràfica i metodològica
- › Supervisió de l'escriptura i de les conclusions
- › Elaboració de l'informe final i la preparació de la defensa i la presentació final

I el tutor de l'entitat social?

El tutor o la tutora de l'entitat social podrà guiar i ajudar l'estudiant proporcionant-li la documentació necessària per desenvolupar el seu treball (projecte, intervenció...). Serà el seu referent dins de la institució, podrà assessorar, sota la seva visió d'expert, l'estudiant per tal que el seu TFG sigui creatiu, innovador o aportí una nova mirada.

Quines competències i valors ens proposem treballar amb un TFG?

La finalitat del TFG és la demostració de l'adquisició de competències adquirides al llarg de la formació. I es percep com un procés de reflexió, de revisió crítica dels aprenentatges i del diàleg entre desitjos i les necessites manifestades durant el període de pràctiques, o l'oportunitat d'aprofundir en una

temàtica d'interès. Entre l'estudiant i el tutor o tutora acordaran el tipus de treball a realitzar, que també podrà ser un estudi de cas, d'investigació–acció, o d'anàlisi de la innovació desenvolupada per una entitat (veure annex 3).

Durant el desenvolupament del TFG, l'alumnat haurà de tenir¹²:

- 】 La capacitat creativa i emprenedora, és a dir, la capacitat de formular, dissenyar i gestionar projectes
- 】 La capacitat de poder cercar i integrar nous coneixements i actituds
- 】 La capacitat d'anàlisi, de síntesi, de reflexions i aplicació dels coneixements adquirits al llarg del grau i de les pràctiques. Per tant, mostrar els aprenentatges assolits.
- 】 La capacitat de prendre decisions i poder adaptar-se a les noves situacions mostrant una actitud de responsabilitat
- 】 La capacitat de saber treballar en equip. Això implica la col·laboració amb els diferents agents implicats (equips interdisciplinaris) i la contribució en projectes comuns.
- 】 La capacitat crítica i autocrítica, mostrant actituds coherents amb les concepcions ètiques i deontològiques
- 】 La capacitat comunicativa. Saber comunicar-se amb els altres, saber comprendre i expressar-se oralment i per escrit, fent ús d'un llenguatge especialitzat. Això implica la capacitat de cercar, usar i integrar, de manera coherent i correcte, la informació.
- 】 La capacitat de valorar l'impacte social i mediambiental de les actuacions. És a dir, dur a terme accions dirigides a la sostenibilitat, i sota visions integrades i sistèmiques.

Figura 8: Capacitats durant el procés de TFG

Qui avalua les pràctiques de l'alumne que realitza un TFG?

En el procés d'avaluació són 4 els agents implicats a l'hora de valorar el TFG:

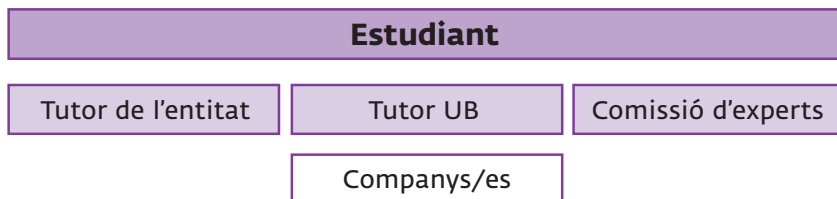
- › El protagonista principal, l'**estudiant**. Haurà de demostrar els aprenentatges, les competències adquirides i la capacitat d'autoanàlisi, autocrítica i de reflexió del seu procés.
- › El **tutor o la tutora de la Universitat**, un dels responsable de la seva nota final. Com s'ha anat comentant, haurà de seguir el procés i progrés de l'alumnat i anar acordant tot el procés d'aprenentatge i d'avaluació, donant a conèixer la valoració i qualificació dels seus estudiants.
- › El **tutor o tutora de l'entitat**, seguirà el procés i progrés de l'alumnat, però no li haurà de posar nota. Podrà assessorar i facilitar informació i aportar valoracions i millores al TFG.
- › La **comissió d'experts (tribunal)**, responsable de posar la nota final. La seva finalitat principal es valorar la qualitat de la presentació, defensa i debat del TFG. La funció principal d'aquesta comissió és dictaminar la capacitat comunicativa de l'alumnat i de com presenta la informació davant d'un públic d'experts (tenint en compte el control de les emocions davant de situacions complexes, els recursos que disposa i com explica les idees més rellevant del seu TFG).
- › Els **companys i companyes**, el grup de tutoria serà l'encarregat de valorar els assaigs de les presentacions de cada membre. Entre tots tenen la responsabilitat de generar idees que siguin de guia i utilitat per a la millora del treball i per preparar al company o companya en la presentació i defensa pública.

..... EXEMPLE

Una estudiant del Grau d'Antropologia Social i Cultural de la Facultat de Geografia i Història realitza el seu TFG sobre l'estigmatització de les dones tailandeses residents a Barcelona pel fet de ser dones, pobres i migrants. Es fa la recerca amb la col·laboració d'una entitat social que treballa temes de gènere i xenofòbia.

Figura 9: Agents implicats en l'avaluació del procés de pràctiques de l'alumne

En què beneficia a les entitats socials tenir un estudiant de TFG?

Les entitats del Tercer Sector jugaran un paper d'acompanyament com a facilitadores i mentores en el procés del desenvolupament del TFG. Això implica un tipus de relació molt més identificada: facilitar a l'estudiant l'accés de la informació, col·laborar en la millora del seu treball i respondre a les necessitats que es presenten.

Realitzar un TFG en una entitat del Tercer Sector la beneficia en comptar amb estudiants que estan a la seva última fase de formació, sent un quasi professional titulat que domina uns sabers i que disposa de temps per oferir creació, innovació i actualització. Per tant, significa la possibilitat de l'elaboració de nous projectes i la introducció d'altres idees, des d'una nova òptica, la de l'alumnat. Aquest pont, universitat-societat suposa un enriquiment i creixement per a tots els agents implicats, on les institucions poden conèixer les noves titulacions universitàries i a més representa una oportunitat d'identificar joves amb talent, actualitzats i creatius.

EXEMPLE ●●●●●●

Una estudiant del Grau d'Educació Social de la Facultat de Pedagogia utilitza el TFG per crear un recurs en format conte per als nens i nenes que arriben a un Centre gestionat per una entitat social. L'objectiu del treball és que els infants puguin entendre millor què els ha passat, perquè són allà, i què podran fer i aprendre en el centre.

D) EL TREBALL DE FI DE MÀSTER

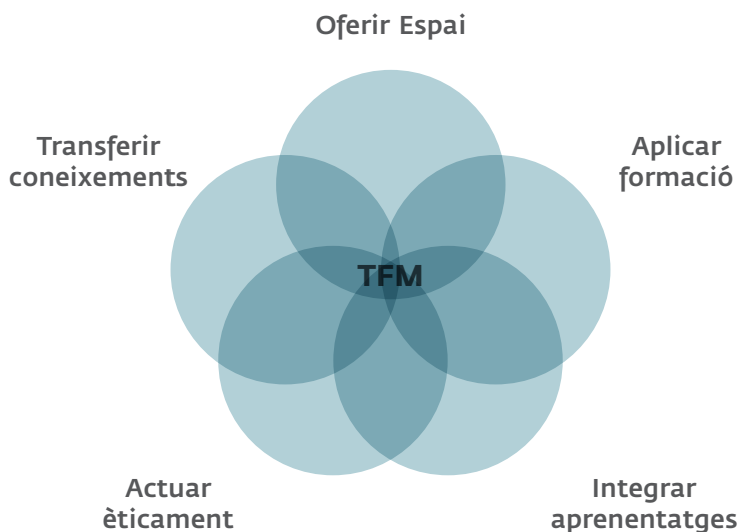
El Treball Final de Màster (TFM)¹⁴, a l'igual que el TFG, és un treball autònom i individual que ha de realitzar l'estudiant i on ha de demostrar els aprenentatges de continguts i competències adquirides al llarg del màster. El TFM es caracteritza per ser un projecte de recerca o un estudi i una memòria científica on es recull tota la formació rebuda al llarg de la titulació i postgrau. Aquest treball implica, com les pràctiques i el TFG, la integració i aplicació dels coneixements, les habilitats, les actituds i les competències treballades o assolides al màster. I es considera que tot aquest ventall d'aprenentatges, continguts, capacitats, destreses i valors ha d'estar relacionat amb els objectius de formació i de l'exercici professional del màster.

Poder **realitzar el TFM en una entitat del Tercer Sector esdevé una oportunitat on l'estudiant pot posar en pràctica la seva formació acadèmica més especialitzada, i conèixer de primera mà situacions complexes i canviants, aportant millores i intervencions originals i diferents fins ara viscudes i experimentades per les institucions d'acollida.**

Quins són els objectius del TFM?

Per poder desenvolupar correctament el TFM, caldrà tenir present quin són els seus principals objectius:

- › Oferir un espai on l'estudiant pugui desenvolupar el seu treball.
- › Aplicar la formació assolida dins d'un àmbit professional, per fer-la significativa.
- › Integrar els aprenentatges realitzats en el màster en un projecte d'innovació.
- › Mostrar com actuar de manera ètica i professional davant de situacions complexes i de casos teòrics-pràctics al llarg de la formació i en l'exercici professional.
- › Transferir els coneixements i innovar des de la Universitat a les entitats

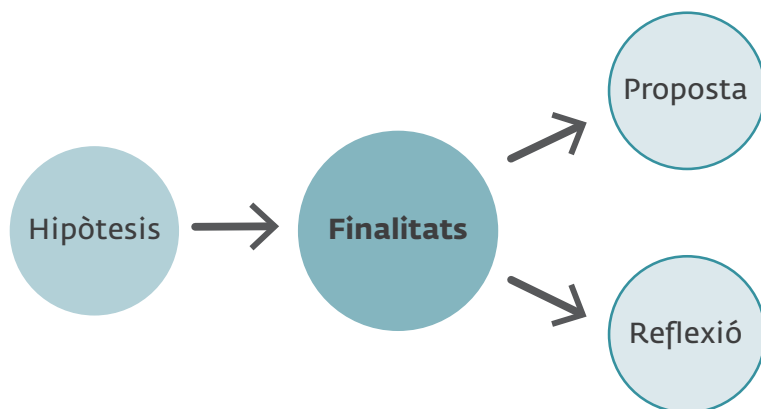
Figura 10: Objectius del TFG

En què consisteix el TFM?

Un cop finalitzats tots els crèdits d'un màster, cal realitzar un Treball Final que acrediti a l'estudiant que ha cursat el màster. El treball constarà de la redacció d'un projecte que recollirà els continguts, teories, reflexions i indicacions relacionades amb un tema d'interès pactat i acordat entre el tutor o la tutora i l'estudiant. Normalment, la temàtica escollida estarà vinculada amb les línies o àrees de recerca dels departaments o facultats, i la investigació duta a terme serà transferida a la societat, a entitats, empreses, institucions o altres experts en la matèria (veure annex 4).

El TFM estarà supervisat per un docent tutor, encarregat del seu desenvolupament i la seva qualitat. L'estudiant serà el màxim responsable del seu procés i progrés. I les seves finalitats podrien ser, segons Rodríguez i Llanes (2013):

Figura 11: Finalitats del TFM

- 】 Orientat a corroborar les hipòtesis plantejades inicialment amb l'obtenció dels resultats . Resultats aconseguits mitjançant la recollida i anàlisi de dades. I haurà d'estar fonamentat en un marc teòric que recolzi les tessitures a confirmar per part de l'estudiant.
- 】 L'elaboració d'una proposta pràctica i /o innovadora que doni resposta a una necessitat identificada en un àmbit professional específic. Aquesta modalitat també requereix d'una part teòrica.
- 】 L'aportació d'una reflexió crítica dels aspectes més teòrics o sobre les actuacions pràctiques. Tant un com altre exigeixen una fonamentació científica.

Quin sentit té per una entitat social acollir un estudiant de TFG?

El TFM, en ser un espai de creixement personal i acadèmic, requereix una implicació i un treball molt més específic on posar en pràctica tota la formació acadèmica adquirida. Per aquest motiu, al ser una creació amb un nivell professional superior, caldrà la participació i col·laboració en una entitat per poder identificar necessites dins del seu camp professional i donar respostes a les tessitures presentades.

Dur a terme un TFM en entitats del Tercer Sector Social ajuda l'estudiant a construir les seves primeres idees i hipòtesis a estudiar, i a desenvolupar el seu projecte de recerca partint d'una realitat social complexa. Per tal d'anar aconseguint una sèrie de competències (planificadores, de proces-

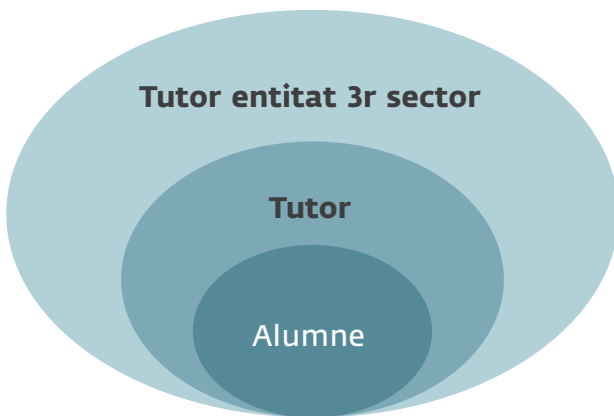

sament, comunicatives, de resolució, de presa de decisions, valoratives i de pensament) que el guiarà cap al món del treball. I el dotarà de capacitats més significatives, en un context real que li permetrà organitzar-se les dades, cercar i seleccionar la informació amb el propòsit d'aconseguir els seus objectius.

Quins són els agents coresponsable?

Les hores de dedicació i els crèdits del TFM varien segons el Màster oficial. Podem trobar màsters de 5 crèdits (125 hores) i d'altres de 10 crèdits (250 hores de treball).

Figura 12: Agents coresponsable del procés d'elaboració TFM

Quines tasques ha de realitzar l'alumnat?

L'alumnat serà l'encarregat de proposar i definir el tema a treballar, els objectius, quin serà l'enfocament que li vol donar i com el treballarà (metodologia). També haurà de dissenyar un pla de treball acompanyat d'un cronograma o calendari de les accions a dur a terme durant la seva recerca.

Quina és la funció del tutor de la Universitat?

El tutor o la tutora de la Universitat supervisarà i acompanyarà l'estudiant. Les seves principals tasques seran: orientar, assessorar, guiar i fer el seguiment del procés i progrés del TFM. Ajudarà l'alumnat en cadascuna de les

fases del treball (detecció del temàtica, conceptualització, fonamentació, metodologia, redacció dels resultats i defensa del mateix).

Quin paper desenvolupa el tutor de l'entitat?

El tutor o la tutora de l'entitat guiarà i ajudarà l'estudiant en la cerca d'informació, proporcionant-li la documentació necessària per desenvolupar el seu treball. Serà el seu referent dins de l'entitat, el guiarà i l'assessorarà sota la seva visió d'expert professional, perquè l'alumne pugui aconseguir els objectius plantejats al seu TFM i, a més, pugui realitzar, si cal, el seu estudi de camp (recollida de dades, entrevistes, observacions, intervenció, posada en marxa d'un projecte...).

Quines competències i valors ens proposem treballar?

L'estudiant haurà d'assolir uns certs continguts, competències i valors que li acrediti que ha obtingut i superat la seva última fase del màster, l'elaboració i defensa del seu TFM.

Taula 4. Quadre de les competències a assolir per part de l'estudiant

COMPETÈNCIES A ASSOLIR

- › La capacitat de diagnosticar i avaluar les necessitats socioeducatives de persones, grups i organitzacions a partir de diferents metodologies, instruments i tècniques, tenint present les singularitats del context en particular.
- › La capacitat per detectar i definir un problema de recerca.
- › La capacitat de saber aplicar els principis i fonaments de l'orientació al disseny d'actuacions que promoguin el desenvolupament personal i professional de les persones, tenint en compte, alhora, les polítiques socials i educatives derivades d'un context dinàmic i en continua transformació.
- › La capacitat de dissenyar i estructurar, de manera rigorosa, el procés de desenvolupament, vinculant continguts, coneixements i habilitats.
- › La capacitat de dominar estratègies metodològiques de recollida i anàlisi de dades.
- › La capacitat d'estructurar l'informe de manera coherent i demostrar les tasques realitzades al llarg del procés.

- › La capacitat per elaborar conclusions que els hi permetin vincular la teoria amb les seves reflexions i els resultats obtinguts; al mateix temps els hi permetin aportar una nova mirada i noves línies d'actuacions, responnent a la diversitat i a la igualtat d'oportunitats.
- › La capacitat d'interpretar les necessitats que l'actual realitat social, cultural i econòmica planteja, per poder oferir respostes educatives.
- › Capacitat d'aplicar el compromís ètic i deontològic amb la professió en els diferents àmbits professionals en què es porta a terme l'educació en valors.

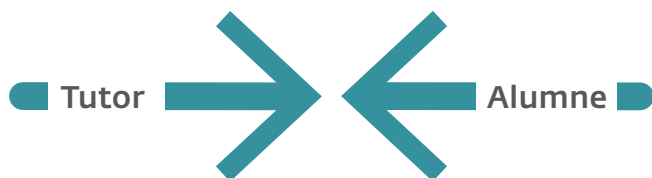
Qui avalua les pràctiques de l'alumne que realitza un TFM?

Els agents implicats en l'avaluació dels aprenentatges i de la posada en pràctica de les competències que promou el màster són: els tutors o tutores i l'alumnat en una primera instància i, en segon lloc, la comissió avaluadora que valoraran el procés i el producte final i la defensa oral. Aquests hauran de comptar amb una fitxa o reixeta avaluadora (veure annex 5), que possibilitaran la transparència i coneixement de la puntuació del TFM.

..... EXEMPLE

Una estudiant del Postgrau "Acolliment Residencial en Centres de Protecció a la Infància i l'Adolescència" realitza una investigació sobre "Millorar l'atenció a les necessitats emocionals i psicològiques dels infants i adolescents en els CRAE" com a Treball de Fi de Màster.

Per dotar de sentit tot el procés caldrà que alumnat i tutors o tutores avaluadores acordin els criteris i vagin en la mateixa direcció durant tot el procés, ja que és una manera de garantir la formació i l'avaluació de l'estudiant, i incidirà en el seu esperit crític per tal de millorar les seves accions i reconduir el seu camí per tal de fer dels seus errors una oportunitat d'aprenentatge. Els esforços realitzats a l'hora de construir el projecte i el treball requereixen d'una presentació coherent, clara i de qualitat. Aquests tipus de treball podrà mostrar-se en el repositori institucional com a imatge i marca de presentar una institució i un producte a la societat.

EXEMPLE .....

Un estudiant del màster en Psicopedagogia de la Facultat d'Educació realitza el seu TFM sobre "Estereotips, prejudicis i actituds en relació als rols de gènere en l'homoparentalitat" i se centra en una anàlisi de necessitats de 311 alumnes de tres instituts diferents, per dissenyar una proposta de programa per a una entitat social especialista en el tema.

En què beneficia a les entitats del sector acollir un estudiant de TFM?

El Treball de Fi de Màster en una entitat del Tercer Sector pot significar una oportunitat per a tots els agents implicats. L'estudiant de TFM en l'entitat podrà donar respostes a les necessitats i demandes plantejades. Els termes de col·laboració entre entitat i estudiant quedaran acordats a l'inici.

El TFM pot oferir l'oportunitat de comptar amb un titulat que es troba en la seva última fase d'especialització de la seva formació. Es tracta d'un professional que disposa de temps i de sabers per introduir innovació i actualitzacions en una entitat social. A les entitats se'ls hi brinda l'oportunitat de **tenir estudiants amb una gran formació, disposats a tenir iniciatives, a realitzar tasques específiques i concretes que donin respostes a les necessitats i demandes presentades, i a desenvolupar projectes i idees pròpies que facilitin el creixement professional, i la xarxa de treball i de relacions.**

E) EL DOCTORAT

Els doctorats¹⁶ són estudis oficials encaminats a l'adquisició de competències i habilitats relacionades amb la recerca científica de qualitat. Per tant, és una experiència professional que aporta a l'estudiant coneixements i les eines necessàries per dissenyar i desenvolupar un projecte de recerca original i innovador per una banda; i per una altra, un pla personal de formació continuada amb suport al seu projecte socioprofessional.

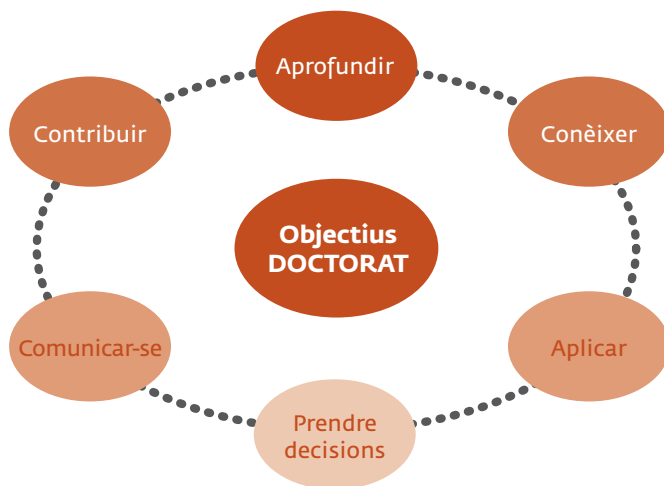
El fet que les entitats socials puguin acollir doctorands, ajuda a aquests estudiants a vincular els projectes de recerca a les realitats socials i complexes de la nostra societat; alhora que pot potenciar el disseny i la posada en marxa d'un procés d'investigació que porti una nova visió, una innovació, un anàlisi crítica i una avaluació en les pròpies entitats i garanteixin el seu projecte socioprofessional.

Quins són els objectius que persegueix el Doctorat?

Els **principals objectius** a l'hora de realitzar un doctorat són:

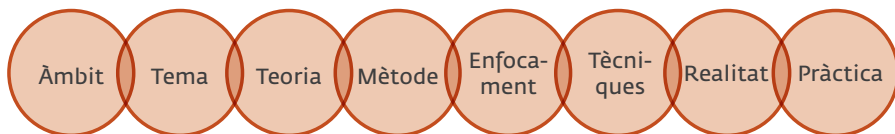
- › Aprofundir sistemàticament l'àrea d'estudi de les línies de recerca vinculades al programa.
- › Conèixer i dominar els mètodes de recerca propis de les àrees d'estudi del programa.
- › Aplicar els coneixements i aprenentatges adquirits per tal de concebre, dissenyar, posar en pràctica i adoptar un procés de recerca.
- › Prendre decisions i realitzar judicis mitjançant l'anàlisi crítica, l'avaluació i la síntesi d'idees noves (alhora creatives i innovadores) i complexes.
- › Comunicar-se amb la comunitat de recerca, la comunitat acadèmica i amb la societat, per tal d'apropar-se a la realitat, en general sobre les àrees de coneixement estudiades.
- › Contribuir, mitjançant una recerca original, al desenvolupament d'un corpus substancial de coneixement que doni pas publicacions locals, nacionals o internacionals.

Figura 13: Principals objectius en la realització d'un doctorat

En què consisteix la realització d'un Doctorat?

Els programes de Doctorat ¹⁷ pretenen formar a l'estudiant en teoria i tècniques de recerca en l'àmbit escollit, dotar-li de les metodologies més adients, enfocaments i aproximacions relacionades al seu perfil i proporcionar-li les estratègies interpretatives, crítiques i explicatives. Des del doctorat s'intenta potenciar el desenvolupament integral del recercador, fent-lo competent en aquest nou vessant d'investigador, alhora que crític amb la realitat que se li presenta, i elaborar i generar dissenys flexibles i emergents per assolir els objectius de recerca proposats.

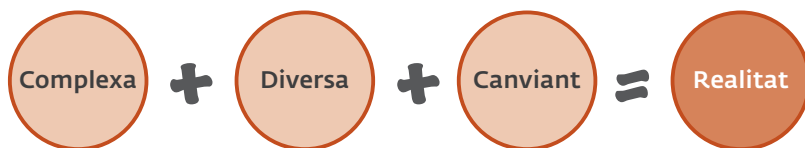
La SUR (Secretaria d'Universitats i Recerca) amb el suport de l'AGAUR (Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca) i en col·laboració amb les universitats públiques i privades de Catalunya, ha dissenyat el Pla de Doctorats Industrials, una estratègia que té com a principals objectius: a) contribuir a la competitivitat i internacionalització del teixit industrial català, b) retenir el talent i, c) potenciar els estudiants perquè desenvolupin projectes de Re-

cerca i Innovació en una empresa. Per tant, el Pla de Doctorats Industrials és un projecte de recerca orientat i estratègic d'una empresa, on l'alumnat de doctorat realitzarà la seva formació investigadora, i que donarà lloc a una tesi doctoral. Aquest projecte podrà comptar amb un suport econòmic cofinançat per la Generalitat de Catalunya.

Quin sentit té per una entitat social acollir un estudiant de Doctorat?

Els estudiants de doctorat a les entitats socials són de rellevància social i educativa. Complementar la seva formació com a investigadors en una realitat complexa, diversa i canviant els ajuda a ser capaços, juntament amb la Universitat, de dissenyar i posar en marxa un procés de recerca de rellevància social o de transformació no només en el context actual universitari, sinó també en la institució i en l'àmbit professional.

Figura 14: L'aportació de la realitat a l'estudiantat del doctorat

EXEMPLE .....

Una estudiant està realitzant un doctorat al Departament d'Antropologia Social sobre els determinants de la qualitat de vida percebuda en les residències de gent gran. Gràcies al Pla de Doctorats Industrials pot fer una estada en una residència on podrà complementar la seva tesi amb una aplicació pràctica.

Les entitats socials poden també aportar els coneixements necessaris i la documentació i la recollida de dades i d'informació, per tal de poder avançar en els aspectes més pràctics i en la construcció del marc teòric en qüestió. Per tant, el sentit del doctorat en una entitat del Tercer Sector Social recau en potenciar ciutadans, professionals i recercadors que lluitin per un món més sostenible, just, democràtic i que doni respostes alternatives a les necessitats presentades per la nostra societat; per tant, ajudar a avançar en la gestió de la cohesió social i de la millora d'igualtats i d'oportunitats de les persones en un món volàtil, complex i canviant.

Figura 15: L'estudiant a les entitats socials

Així doncs, participar en el Pla de Doctorats Industrials dóna a l'entitat la possibilitat de treballar de manera conjunta amb professionals molt ben qualificats, de poder comptar amb els equipaments i les infraestructures més adequades i adients, ajudar a la formació de persones i a establir ponts de col·laboració i de relacions entre tots els agents implicats i la societat.

Quins són els agents coresponsable?

Els diferents agents implicats es comprometen a establir una col·laboració mútua per tal de proporcionar-li a l'estudiant de doctorat els coneixements i les eines necessàries per desenvolupar i presentar el seu pla de recerca, realitzar el seguiment i l'avaluació anual. Finalment, tot aquest procés culminarà amb la defensa de la tesi.

L'alumnat de doctorat es compromet a formalitzar la seva matrícula i a realitzar els cursos acadèmics dintre dels terminis establerts. A més, haurà de presentar el seu pla de recerca i anar informant al seu tutor o tutora i al director i directora dels seus avenços i dels resultats obtinguts i els possibles problemes amb els que es va trobant al llarg d'aquest procés. Al realitzar el seu camp de recerca en una entitat, es compromet a ser discret i a mantenir la confidencialitat de les dades i de les informacions que no siguin autoritzades a fer-se públiques.

El tutor o la tutora de la Universitat i el director i directora de tesi, la seva funció és fer el seguiment, de manera regulada i continuada, del pla de recerca i revisar les activitats personalitzades realitzades. I de vetllar per la seva formació, la seva activitat investigadora i pel desenvolupament de la tesi doctoral. El director o la directora de tesi és la màxima responsable de l'execució del conjunt de tasques de recerca del seu doctorand o doctoranda.

El tutor o la tutora de l'entitat serà la persona de referència, de guia, que li brindarà a l'estudiant de doctorat, els espais, els recursos i la informació necessàries per tal de recopilar totes les dades rellevants pel seu estudi de camp i la construcció teòrica-pràctica de la seva tesi doctoral.

EXEMPLE ●●●●

Un estudiant del Doctorat en Bioquímica, Biologia Molecular i Biomedicina realitza un estada amb una entitat social que treballa amb l'assessorament i sensibilització per a la reducció de riscos associats al consum de drogues. L'objectiu del doctorant és l'anàlisi de noves drogues sintètiques.

Quins continguts, competències i valors ha d'adquirir un doctorand?

Segons la normativa reguladora del Doctorat, les competències que ha d'adquirir el o la doctorand, segons es mostra a la següent taula, són:

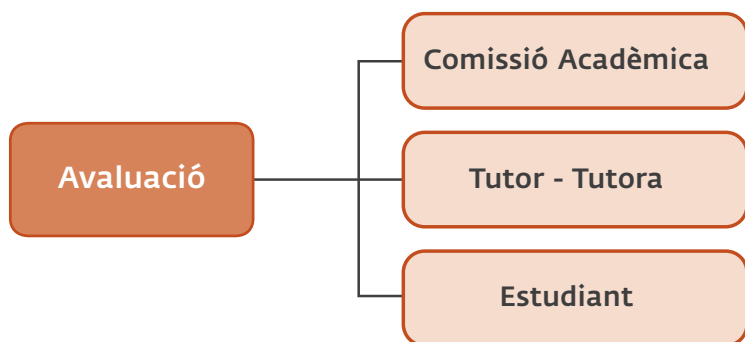
Taula 5: Competències, destreses i capacitats del o la doctorand

COMPETÈNCIES	DESTRESES I CAPACITATS PERSONALS
<ul style="list-style-type: none"> Comprensió sistemàtica d'un camp d'estudi i domini de les habilitats i mètodes de recerca relacionats amb el camp esmentat. 	<ul style="list-style-type: none"> Desenvolupar-se en contextos en què hi ha poca informació específica.
<ul style="list-style-type: none"> Capacitat de concebre, dissenyar o crear, posar en pràctica i adoptar un procés substancial de recerca o creació. 	<ul style="list-style-type: none"> Trobar les preguntes clau que és necessari respondre per resoldre un problema complex.
<ul style="list-style-type: none"> Capacitat per contribuir a l'ampliació de les fronteres del coneixement a través d'una recerca original. 	<ul style="list-style-type: none"> Dissenyar, crear, dur a terme i emprendre projectes nous i innovadors en el seu àmbit de coneixement.
<ul style="list-style-type: none"> Capacitat de realitzar una anàlisi crítica i d'avaluació i síntesi d'idees noves i complexes. 	<ul style="list-style-type: none"> Treballar tant en equip com de manera autònoma en un context internacional o multidisciplinari.
<ul style="list-style-type: none"> Capacitat de comunicació amb la comunitat acadèmica i científica i amb la societat en general quant als seus àmbits de coneixement en els modes i idiomes d'ús habitual en la seva comunitat científica internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> Integrar coneixements, enfrontar-se a la complexitat i formular judicis amb informació limitada.
<ul style="list-style-type: none"> Capacitat de fomentar, en contextos acadèmics i professionals, l'avenç científic, tecnològic, social, artístic o cultural dins d'una societat basada en el coneixement. 	<ul style="list-style-type: none"> La crítica i defensa intel·lectual de solucions.

Qui i com s'avalua un alumne de Doctorat?

Una comissió acadèmica del programa serà l'encarregada d'avaluar, per una banda, el pla de recerca que ha de desenvolupar i dissenyar l'estudiant de doctorat (annex 6), que destacarà per la seva coherència i pel tema a investigar, preguntes, objectius i quina serà la seva aportació a la societat; a més, aportarà una justificació del marc social i comunitari al qual s'inclou. Per altra, els informes de seguiment i valoració que realitzarà el tutor(s) o tutora(es) i el director o la directora d'aquest. Per poder continuar en el programa adscrit, caldrà comptar amb una avaluació positiva. En el cas contrari, l'estudiant tornarà a ser avaluat passat sis mesos, amb el que comporta la nova reelaboració d'un nou pla de recerca (veure annex 6).

Figura 16: Avaluació del Pla de Recerca i seguiment

La normativa i el Reial decret 99/2011 afirma que les universitats han de supervisar als doctorands i doctorandes mitjançant un document de compromís signat per la pròpia universitat, el doctorand, el tutor o tutora i el director o directora. I aquestes, a través de les escoles de doctorats o de les unitats corresponents, establiran els mecanismes d'avaluacions més adients.

En què beneficia a les entitats del Tercer Sector acollir un estudiant de Doctorat?

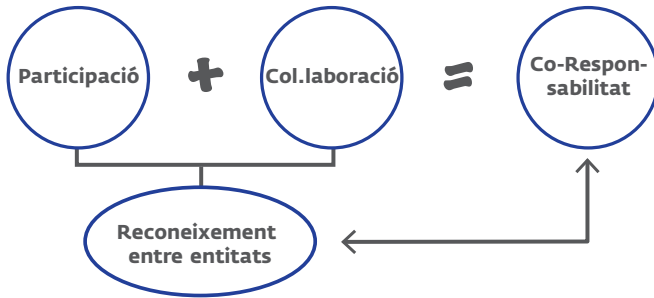
Tenir alumnat de doctorats en entitats del Tercer Sector, a l'igual que estudiantat de pràctiques, ApS, TFG i TFM, pot significar una millora qualitativa en les realitzacions d'accions i projectes socials. És a dir, **les entitats poden aprofitar el seu potencial i la seva qualificació per tal de engegar projectes i dur-los a terme a partir de la detecció i anàlisis de necessitats i suggerir noves línies d'actuacions i propostes de millora.**

Comptar amb estudiants amb aquesta qualificació significa dotar de sentit a la quotidianitat de les entitats, i que els permeti conèixer una realitat complexa amb persones formades en diferents perfils, sent subjectes que aporten altres coneixements i estils de fer, i permet veure el grau de coneixements innovadors d'àmbits professionals i investigadors; per tant, s'enforteix la xarxa de relacions socio-educativa i es dona continuïtat a projectes innovadors i de recerca.

En definitiva, aquest alumnat és el millor ambaixador de qualsevol institució, perquè és l'encarregat de fer difusió de les finalitats, dels valors i de la manera de treballar i de relacionar-se. És un professional crític i reflexiu sobre la pràctica, i sobre la institució. I, a més, contribueix a la societat a través de la seva responsabilitat social corporativa, potenciant projectes socials, educatius i comunitaris i, sobretot, genera nous coneixements i tessitures que obren nous interrogants per continuar indagant.

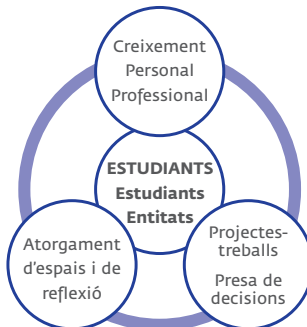
Participació i cooperació entre la universitat i les entitats socials

La participació i col·laboració entre les entitats socials i la Universitat és de vital importància en el procés formatiu de l'alumnat. Una relació recíproca, un partenariat, entre les dues institucions són necessaris perquè hi hagi una coresponsabilitat no només entre els tutors i les tutores, sinó també per part de l'estudiantat. I per tant, un reconeixement per part de la Universitat cap a l'entitat en general, i cap al tutor i la tutora en concret.

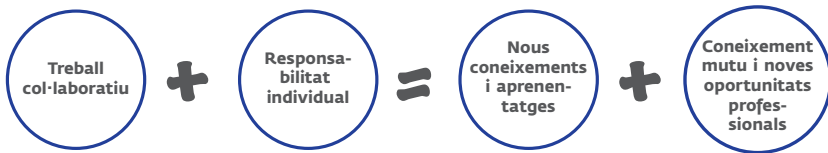
Fer partícip l'estudiant (Pràctiques Externes, Treball Final de Grau, Treball Final de Màster, Aprenentatge i Servei i Doctorat) en les entitats del Tercer Sector significa, per a la pròpia persona i per a l'entitat, un creixement personal i professional. Implicar a l'alumnat amb el Tercer Sector suposa la creació d'espais on la reflexió i la presa de decisions juguen un paper fonamental.

Figura 17: Importància de la participació

A més, la col·laboració entre les dues organitzacions va més enllà del coneixement mutu i de la possibilitat d'oferir noves oportunitats professionals (com per exemple, la creació i la implicació en un projecte socioeducatiu i/o professional); ja que també significa la generació de nous coneixements innovadors i d'aprenentatges que es visibilitzen en les seves noves aportacions i visions. És per aquest motiu que perquè les Pràctiques, els Treballs de Fi de Grau i de Màster, els ApS i els Doctorats siguin un èxit i siguin generadors de noves tessitures i plantejaments, caldrà un treball col·laboratiu entre totes les parts i la responsabilitat individual dels agents implicats.

Figura 18: Col·laborar per créixer

És evident que els nous canvis socials exigeixen noves pràctiques orientades a l'acció i transformació social des de la reflexió, la crítica i la innovació en un context concret i en relació amb persones singulars sota un treball en xarxa poder canviar l'entorn i la pròpia societat. **El repte entre Universitat i entitats del Tercer Sector està en la cooperació mútua, la coresponsabilitat i la col·laboració dels diferents agents socials.** Així doncs, el treballar en xarxa significa¹⁷: "una altra manera de treballar, d'organitzar-se, on primi la coordinació, compartir recursos i coneixements... És també una oportunitat de canvi intern en l'organització, en la manera d'analitzar la realitat, de prendre decisions, de relacionar-se amb altres entitats". (Miguel, 2006:19).

Treballar en relació amb els altres i en xarxa significa posicionar-se des d'una altra mirada i perspectiva, des de l'horitzontalitat (tothom és igual), la interrelació (objectius comuns i, per tant, tothom és necessari), la participació activa, el diàleg bidireccional amb comunicació permanent, el compromís, l'acció, el compartir (reflexions, debats, dubtes, inquietuds...), el lideratge i apoderament i la valoració de tot el procés per millorar les nostres accions i decisions.

En definitiva, col·laborar i participar significa que totes les parts implicades aporten noves oportunitats, aportacions innovadores i creatives que ajuden a coresponsabilitzar-se i a créixer i aprendre els uns dels altres.

Eines i recursos a disposició de les entitats

La Taula del Tercer Sector disposa al seu web www.tercersector.cat/mapa d'un mapa que permet la visualització de les entitats socials de Catalunya.

Aquest mapa compta amb cercadors i desplegable per poder localitzar les entitats socials segons situació geogràfica, àmbit d'actuació, o dels projectes que ofereixen de pràctiques universitàries, Aprenentatge i Servei i Treballs de Fi de Grau o Màster.

Les entitats socials disposen d'un formulari per poder penjar en el mapa les seves demandes de col·laboració, perquè les puguin consultar i conèixer els estudiants universitaris o professors, i puguin ficar-s'hi en contacte en el cas que tinguin interès a col·laborar en algun dels projectes proposats.

Bibliografia i webgrafia

1 Informació consultada a: Generalitat de Catalunya, Departament d'Economia i Coneixement, concretament Secretaria d'Universitat i Recerca: <http://universitat-sirecerca.gencat.cat/ca>

2 Normativa de Pràctiques Acadèmiques Externes dels estudiants de la Universitat de Barcelona a: http://www.ub.edu/feinaub/docs/normativa_practiques_2012.pdf

Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales a: <http://www.boe.es/buscar/pdf/2007/BOE-A-2007-18770-consolidado.pdf>

3 Conveni de Cooperació Educativa de Pràctiques Acadèmiques Externes dels estudiants de la Universitat de Barcelona en entitats col·laboradores a: http://www.ub.edu/filologia/practiques/modelUB_conveni_practiques.pdf

4 Perrenoud, Ph. (2001). La formación de los docentes en el siglo XXI. Revista de Tecnología Educativa, 2001, XIV, núm.3, pp. 503-523. Santiago de Chile: OEI-CREDI [Consultat 08-04-2015 a http://www.unige.ch/fapse/SSE/teachers/perrenoud/php_main/php_2001/2001_36.html].

5 Alsina, J (Coord.) et al. (2010). Avaluació per competències a la universitat: les competències transversals. Barcelona: ICE i Ediciones Octaedro, S.L. [Consultat 10-04-2015 a http://www.ub.edu/cubac/sites/default/files/avaluacio_per_competencias_a_la_universitat_ct%20copy_0.pdf].

L'avaluació a les pràctiques externes a: <http://www.ub.edu/espracticum/1/iii.html> [Consultat el 13-04-2015].

6 Rubio, L. (coord.). (2011). Aprenentatge Servei, camí sense retorn. Monogràfic a Temps d'Educació, nº. 41.

7 Aprenentatge Servei a la Universitat de Barcelona i a la Facultat d'Educació:

<http://www.ub.edu/educacio/aps>

<http://www.ub.edu/pedagogia/APS/>

<http://www.ub.edu/aps/>

<http://www.ub.edu/educacio/aps>

8 Aprenentatge i Servei: <http://www.aprenentatgeservei.org/>

9 Rubio, L. "Aprenentatge Servei i implicació de les entitats socials en el món educatiu", en <http://www.aprenentatgeservei.org/intra/aps/documents/entitats%20socials%20x%20fotop.pdf> [Consultat el 12 de Maig 2015].

Martínez, M. Aprenentatge Servei i Universitat: <http://www.aprenentatgeservei.org/intra/aps/documents/APS%20i%20Universitat.pdf>

VVAA. (2012). Responsabilitat social i aprenentatge a la Universitat: http://www.tercersector.cat/sites/www.tercersector.cat/files/laps_a_la_ub.pdf
http://www.ub.edu/aps/docs/INFORME_APS_definitiu_100111%202.pdf

10 Puig, J. M^a, Martín, X., Runuo, L., Palos, J., Gijón, M., De la Cerda, M. i Graell, M. (2013). Rúbrica per a l'avaluació i la millora dels Projectes ApS. Barcelona: RecerCaixa. http://www.aprenentatgeservei.org/intra/aps/documents/aps_autoevaluacio_cat_IMP_A5.pdf

11 Normes Generals Reguladors dels Treballs fi de Grau de la Universitat de Barcelona (Aprovades per la CACG de 29 de març de 2011 i Consell de Govern de 7 de Juny de 2011). http://www.giga.ub.edu/acad/gdoc/fixters/pdf/normes_TFG.pdf [Consultada el 25 de Febrer de 2015].

12 Competències transversals comunes de la Universitat de Barcelona.

13 Mateo, J. (Coord.), Escofet, A., Martínez, F. i Ventura, B. (2009). Guia per a l'avaluació de competències en el treball de final de grau en l'àmbit de les ciències socials i jurídiques. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya.

14 Normes Generals Reguladores dels Treballs de Fi de Màster Universitari de la Universitat de Barcelona (Aprovades per la Comissió Acadèmica del Consell de Govern de 8 de juny de 2011 i per Consell de Govern de 19 de juliol de 2011). En http://www.giga.ub.edu/acad/gdoc/fixters/pdf/normes_TFM.pdf [Consultada el 24 de Març de 2015].

15 Rodríguez, M^a. L., Llanes, J. (Coords). (2013). Com elaborar, tutoritzar i avaluar un Treball de Fi de Màster. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya. En http://www.aqu.cat/doc/doc_26365669_1.pdf [Consultada el 25 de Març de 2015].

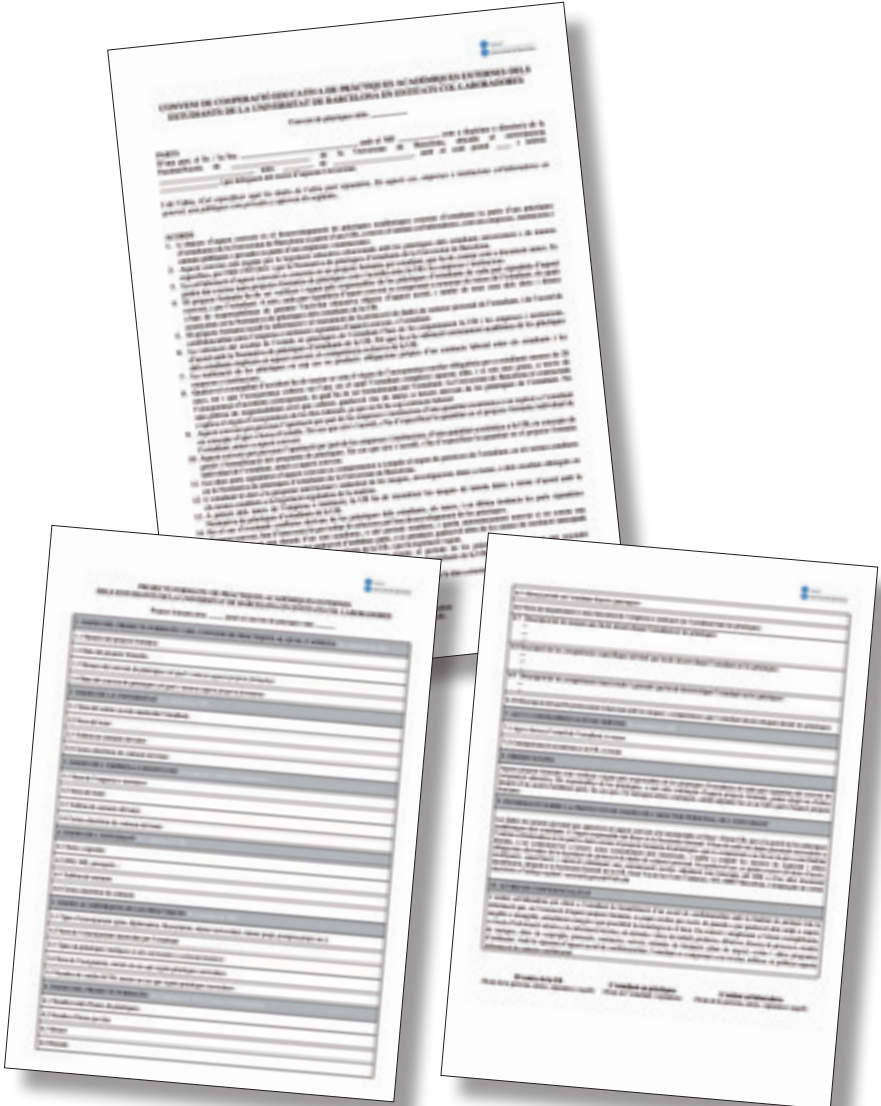
16 Normativa reguladora del doctorat a la Universitat de Barcelona (Aprovada el 16 de març de 2012 i modificada el 9 de maig i 19 de juliol de 2012, 29 de maig i 3 d'octubre de 2013 i 17 de juliol de 2014): http://www.ub.edu/escola_doctorat/sites/default/files/legislacio/marcEEES/normativa_doctorat.pdf

17 Generalitat de Catalunya, Doctorats industrials: <http://doctoratsindustrials.gencat.cat/ca> http://www.ub.edu/escola_doctorat/ofertaformativa/presentacio-doctorat-industrial

Reial decret 99/2011, de 28 de gener, pel qual es regulen els ensenyaments oficials de doctorat. http://www.boe.es/boe_catalan/dias/2011/02/10/pdfs/BOE-A-2011-2541-C.pdf

Annexos

Annex 1: Conveni de Cooperació Educativa de Pràctiques Externes Universitat de Barcelona i Entitats Col·laboradores – Projecte formatiu de Pràctiques

Annex 2:***Graella d'Avaluació de ApS i Sol·licitud per a l'estudiantat per la realització ApS***

DADES PERSONALS DE L'ESTUDIANT					
Nom i Cognoms: _____					
Estudis: _____					
Valora del 1 al 5 el grau d'assoliment	1	2	3	4	5
Compromís ètic i moral amb l'entitat.					
Compromès amb la comunitat.					
Integració i adaptació en l'entitat.					
Pertinença al grup – equip de l'entitat.					
Detecció i anàlisi de necessitats.					
Participació i implicació en activitats.					
Presa de decisions al llarg del procés d'ApS.					
Vinculació del coneixement acadèmic amb l'activitat pràctica.					
Desenvolupament de tasques professionals					
Assoliments dels objectius proposats.					
Adquisició de nous coneixements, capacitats i competències.					
Establiment de relacions de partenarietat.					
Capacitat creativa i emprenedora.					
Autoconeixement per desenvolupar-se personal i professional.					
Esperit crític i autocrític del procés i estada.					
Capacitat d'autonomia, innovació, iniciativa i creativitat.					
Data i Signatura de l'estudiant:					

SOL·LICITUD PER LA REALITZACIÓ D'APS:

Curs Acadèmic: _____

DADES DE L'ALUMNE:

- › Nom i Cognoms: _____
- › DNI: _____
- › Adreça: _____
- › Telèfon: _____
- › Correu electrònic: _____
- › Estudis: _____
- › Curs: _____
- › Tutor o tutora: _____

DESCRIPCIÓ DE L'APS:

- › Interès o motius de la realització d'ApS: _____
 _____
 _____
- › Horari: _____
- › Acords de les tasques a desenvolupar: _____

Annex 3:

Fases i competències i resultats d'aprenentatge durant el Treball Final de Grau

Taula 6. Adaptació de les Fases, competències i resultats d'aprenentatge del TFG segons Mateo, Escofet, Martínez i Ventura (2009)¹³.

Fases	Competències – Resultats d'aprenentatge.
Fase 1 – Elecció del tema	1.1. Identificar un tema. 1.2. Cerca documental sobre el tema. 1.3. Plantejar objectius i preguntes per tal d'orientar el treball.
Fase 2 – Planificació	2.1. Identificar els elements del TFG. 2.2. Organitzar dits elements. 2.3. Elaborar un cronograma – calendaris on es descriu les diferents accions que es realitzarà al llarg del desenvolupament del TFG. 2.4. Presentar i defensar els avenços al tutor o tutora i als companys a les sessions – seminaris – tutories.
Fase 3 – Desenvolupament	3.1. Seleccionar la font documental per tal de construir el marc teòric del TFG. 3.2. Integrar els coneixements (previs amb els nous). 3.3. Recollir, analitzar i interpretar les dades (treball de camp, anàlisi, resultats, conclusions...). 3.4. Expressar-se correctament (escriptura seguint les pautes formals acadèmiques).
Fase 4 – Lliurament i defensa pública	4.1. Exposar davant d'un tribunal el TFG i resoldre les preguntes plantejades pels experts
Fase 5 – Avaluació, millora i prospectiva	5.1. Ser conscient de tot el procés i dels seus coneixements, aportant les seves reflexions i postura i indicant els punts forts i punts febles. 5.2. Integrar coneixement i genera de nous amb la finalitat de poder noves línies d'indagació. 5.3. Autoavaluar-se i fer prospectives: quins han estat els objectius assolits i quins són els que queden per realitzar, proposar línies d'actuacions per donar continuïtat a la feina desenvolupada i realitzar un autoinforme de valoració i qualificació

Annex 4:

Proposta de Treball Final de Màster i full d'acceptació del TFM

Proposta de Treball Final de Màster	
Títol del TFM:	
Nom i Cognoms: DNI: Correu electrònic: Telèfon de contacte:	
Justificació del TFM:	
Tutor o tutora del TFM:	
Objectius i finalitat del TFM:	
Metodologia, pla de treball i calendari:	
Vist-i-plau del tutor:	Compromís de l'estudiant:
Barcelona, ____ de _____ de 20__	

Full d'acceptació del TFM
La Comissió Coordinadora del Màster:
De la Facultat:
De la Universitat:
Accepta:
El treball presentat per l'estudiant:
Proposta del TFM:
Vist-i-plau del coordinador o de la coordinadora del màster:
Barcelona, ____ de _____ de 20__

Adaptació de la proposta de Treball de Fi de Màster i de l'Exemple de full d'acceptació Rodríguez i Llanes (Coords.). (2013)¹⁵.

Annex 5:

Fitxa d'avaluació de Treball Final de Màster per a la Comissió

Nom i Cognoms:		
Data:		
Títol del TFM:		
Títol del Màster:		
Tutor o tutora:		
Comissió avaluadora:		

Críters d'avaluació	Ponderació	Valoreció
I. Avaluació Global del treball	%	0 al 10
1. Claredat en la formulació dels objectius i dels problemes		
2. Coherència interna del treball		
3. El treball mostra l'ús del pensament crític		
4. Relevància: utilitat		
5. Relevància: originalitat i innovació		
6. Proposta per a l'aplicació pràctica dels resultats.		
II. Ús de les teories	%	0 al 10
7. Explicació de les teories que fonamenten el treball		
8. Síntesi i integració de les teories i el tema.		
9. Contribució a l'avenç teòric.		
10. Aportacions a la societat i a l'ètica professional		
III. Metodologia de recerca	%	0 al 10
11. Adequació de la metodologia a la temàtica		
12. Instruments d'investigació inapropiats		
13. Descripció dels mètodes utilitzats		
14. Interpretació de dades i resultats		
15. Coherència i adequació de les conclusions		
IV. Proposta pràctica	%	0 al 10
16. Adequació dels objectius al treball		
17. Claredat i coherència amb el disseny metodològic		
18. Ús adequat dels mecanismes d'avaluació		
V. Reflexió crítica	%	0 al 10
19. Adequació dels objectius al treball		
20. Claredat i coherència amb el disseny metodològic		
21. Viabilitat de la proposta		
22. Ús adequat de les eines de reflexió		
VI. Aspectes formals	%	0 al 10
23. Orde i claredat en l'estructura del treball		
24. Normativa (ortografia, sintàctica, etc.) i correcció formal		
25. Referències bibliogràfiques actualitzades i adequades		
VII. Defensa del TFM	%	0 al 10
26. Explicació oral: habilitat comunicativa i divulgativa		
27. Adequació en l'ús de les noves tecnologies		
28. Qualitat dels arguments i del debat		
29. Capacitat per defensar les pròpies idees		
30. Capacitat de síntesi i adequació al temps assignat		
PUNTUACIÓ FINAL PER PART DE LA COMISSIÓ	%	
Observacions:		

PUNTUACIÓ FINAL		PONDERACIÓ
Comissió		%
Tutor		%
Puntuació Definitiva		%

Fitxa d'avaluació de Treball Final de Màster per al tutor o tutora

Nom i Cognoms:	
Data:	
Títol del TFM:	
Títol del Màster:	
Tutor o tutora:	
Comissió avaluadora:	

Críters d'avaluació	Ponderació	Valoració
I. Avaluació Global del treball	%	0 al 10
1. Claredat en la formulació dels objectius i dels problemes		
2. Coherència interna del treball		
3. El treball mostra l'ús del pensament crític		
4. Relevància: utilitat		
5. Relevància: originalitat i innovació		
6. Proposta per a l'aplicació pràctica dels resultats.		
II. Ús de les teories	%	0 al 10
7. Aplicació de les teories que fonamenten el treball		
8. Síntesi i integració de les teories i el tema.		
9. Contribució a l'avenc teòric.		
10. Aportacions a la societat i a l'ètica professional		
III. Metodologia de recerca	%	0 al 10
11. Adequació de la metodologia a la temàtica		
12. Instruments d'investigació inapropiats		
13. Descripció dels mètodes utilitzats		
14. Interpretació de dades i resultats		
15. Coherència i adequació de les conclusions		
IV. Proposta pràctica	%	0 al 10
16. Adequació dels objectius al treball		
17. Claredat i coherència amb el disseny metodològic		
18. Ús adequat dels mecanismes d'avaluació		
V. Reflexió crítica	%	0 al 10
19. Adequació dels objectius al treball		
20. Claredat i coherència amb el disseny metodològic		
21. Viabilitat de la proposta		
22. Ús adequat de les eines de reflexió		
VI. Aspectes formals	%	0 al 10
23. Orde i claredat en l'estructura del treball		
24. Normativa (ortografia, sintàctica, etc.) i correcció formal		
25. Referències bibliogràfiques actualitzades i adequades		
VII. Avaluació del procés	%	0 al 10
26. Organització i seguiment del treball en fases per part de l'alumne/a		
27. Obtenció de la informació necessària en cada fase		
28. Resum de les troballes de cada fase		
29. Puntualitat en els lliuraments segons la programació acordada		
30. Millora de l'autonomia per al desenvolupament professional		
PUNTUACIÓ FINAL PER PART DEL TUTOR O DE LA TUTORA	%	
Observacions:		

Model de fitxes o reixetes d'avaluació de Rodríguez i Llanes (Coords.). (2013: 55 – 58).

Annex 6:

Avaluació del Pla de Recerca i de l'informe de seguiment.

 Facultat de Pedagogia

El/la doctoranda i el/la doctorant han d'avaluar que tots els apartats que consten a la grafia estan inclosos en el pla de recerca, i tenir la documentació en el temps previst, mitjançant el l'enllaç de document http://www.ub.edu/pedagogia/doctorat/doctorat_cursos.htm

Curs Acadèmic			
Doctoranda/a			
Director/a del		Tutor/a	
Títol del			
CRITERIS	VISIÓ A PL. DE DIRECCIONA	VISIÓ A PL. DE COORDINAD DE ADMISSIÓ A DEL PROGRAMA	OBSERVACIONS
Explica els objectius fonamentals de la tesi?			
Explica la seva motivació i passió per?			
El tema de recerca és rellevant?			
Explica la complexitat del problema, preguntes, hipòtesis, etc?			
Presenta fonamentació teòrica?			
És el disseny i les fases de la recerca?			
Queda explícit com es recollirà la informació?			
El pla de treball està explícit amb un cronograma?			
En resum, és apte?, cal fer canvis?, No apte?			
Barcelona, de de	Signatura	Signatura	

 Facultat de Pedagogia

El/la doctoranda i el/la doctorant han d'avaluar que tots els apartats que consten a la grafia estan inclosos en l'informe anual de seguiment del pla de recerca, i tenir la documentació en el temps previst, mitjançant el l'enllaç de document http://www.ub.edu/pedagogia/doctorat/doctorat_cursos.htm

Curs Acadèmic			
Doctoranda/a			
Director/a del		Tutor/a	
Títol del			
CRITERIS	VISIÓ A PL. DE DIRECCIONA	VISIÓ A PL. DE COORDINAD DE ADMISSIÓ A DEL PROGRAMA	OBSERVACIONS
L'extensió de l'informe és adequada?			
L'informe inclou una síntesi del tema que recull les parts que conformen la recerca?			
L'informe detalla els avençaments realitzats dins del pla de treball previst?			
Explica la complexitat del problema, preguntes, hipòtesis, etc?			
L'informe explica els resultats obtinguts?			
L'informe contempla un pla de treball pel proper curs?			
L'informe recull les activitats realitzades pel doctorand?			
L'informe conté propostes de continuació i progrés de l'activitat investigadora.			
En resum, és apte?, cal fer canvis?, No apte?			
Barcelona, de de	Signatura	Signatura	

La Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya és una institució nascuda l'any 2003 amb l'objectiu d'agrupar i representar el conjunt de les entitats no lucratives que actuen en la defensa dels drets socials i l'atenció a les persones. Està formada per 34 federacions i organitzacions que aglutinen més de 3.000 entitats socials catalanes.

Les entitats socials podem ajudar els universitaris a prendre consciència de les necessitats de les persones vulnerables dels nostres barris, pobles o ciutats. I alhora, **els universitaris poden col·laborar a millorar els serveis de les entitats socials**, en el marc de la seva activitat acadèmica. Per això, la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya posa a l'abast de les entitats aquesta guia, que inclou les modalitats de col·laboració següents: les pràctiques universitàries, l'Aprenentatge i Servei, el Treball de Fi de Grau, el Treball de Fi de Màster, i el Doctorat.

Subvenciona:

En col·laboració amb:

